

Sametingsvalget 2021

Valgprogram

Valgkrets 1 Østre

1. Bjarne Store-Jakobsen
2. Kirsten Harila
3. Elin Mathisen
4. Gjermund Skøyen Varsi
5. Anne Lise Varsi
6. Kirsten Berit Hætta Guttorm
7. Jon Isak Ballari
8. Ellen Ragna Guttorm Knutsen
9. Jon Rønningen
10. Per Ove Roska

Valgkrets 2 Árvjórré

1. John Nystad
2. Svein Arild Mienna
3. Marte Anti
4. John David Utsi Gaup
5. Máret Johanna Huuva
6. Laila Sara Hegge
7. Janne Eilen Mienna Guttorm
8. Sammol Jovvna Nystad
9. Ellen Brita Anti
10. Klemet Ingolf Kildedam
11. Turid Turunen
12. Torger Máhtte Somby Sandvik

Valgkrets 3 Nordre

1. Klemet Anders N. Sara
2. Merete Kurrak
3. Per Anton Mikkelsen Utsi
4. Inger Anne Gaup
5. Ole Ailo Buljo
6. Solbjørg Kurrak
7. Ina Kristin Dalseng
8. Ellen Brita Eira
9. Per Anders A. Sara
10. Ole Sammol Buljo

Valgkrets 4 Gaisi

1. Anna Cuicka Sjursen
2. Odd Inge Sandberg
3. Gøran Stensrud
4. Berit Louise Utsi
5. Nils Ole Henrik Oskal
6. Anne-Berit Páve Kristiansen
7. Ole Máhtte Scheie Anti
8. Linn Ida Brattli Kristiansen
9. Jon-Arne Jørstad
10. Vera Eriksen
11. Gøran Lind
12. Per Bjørn Lakselvnes

Valgkrets 5 Vesthavet

1. Robert Vars Gaup
2. Ida Sofie Brandsegg
3. Kåre Thomassen
4. Laila Øivand Inga
5. Nina M. Iversen
6. Gunnar Pedersen
7. Elfrid Boine
8. Geir Olsen
9. Inghild Sjølli
10. Jørn Ingmar Reinås

Valgkrets 7 Sør Norge

1. Ann-Elise Finbog
2. Inga Anna Helene Fossli
3. Per Heimly
4. Ronja Vaara Sannerud
5. Mikkel Gaup
6. Adrian Angelico Voje
7. Tatjana Nevenke Kolpus
8. Ingrid Frivold-Storli
9. Torgeir Hermansen Halvari
10. Nikolai Alther Somby
11. Vegard Holtås
12. Gard Andreas Frantzen

1 Politisk grunnsyn

Vi samer er et urfolk i Norge, Sverige, Finland og Russland. Sfp arbeider for våre felles rettigheter. Sfp bygger sin politikk på etablerte menneskerettigheter og samefolkets filosofi og naturforståelse. Samiske sedvaner og rettsoppfatning må legges til grunn for forvaltning og bruk av natur-ressurser. Sfp vil sikre samers fellesskap lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

2. Rettigheter

Vi samer har som urfolk historiske rettigheter til land, vann og sjøarealer. Vi har aldri gitt fra oss disse rettighetene.

Vi samer har rett til å styrke og utvikle vårt språk, vår identitet, vår filosofi og vårt kulturelle og åndelige uttrykk.

Våre næringer og levemåter har gjennom tidene etablert, sikret og videreført materielt grunnlag for det samiske samfunn på en bærekraftig måte. Sfp vil jobbe for at:

- vi samer må gis økte og realistiske økonomiske ressurser for å styrke og utvikle det samiske samfunnet på egne premisser
- vi samer skal ha hevd på våre opprinnelige rettigheter, uansett bosted.
- våre hjemstavsrettigheter må ha rettslig beskyttelse
- nasjonalstatene må respektere internasjonale konvensjoner, FN's urfolkserklæring og lovgivning som beskytter urfolks rettigheter. Dette må inkorporeres i nasjonal lovgivning og gis forrang foran nasjonale lover, forskrifter og forordninger.

3 Internasjonalt samarbeid med andre urfolk.

Sfp mener at kontakt med andre urfolk og minoriteter må videreutvikles og styrkes. I dette arbeidet skal landrettigheter både nasjonalt og internasjonalt prioriteres. Sfp vil arbeide for at:

- internasjonalt arbeid styrkes og videreutvikles
- landrettigheter nasjonalt og internasjonalt prioriteres
- det etableres egne stipendordninger for urfolksstudier
- internasjonale konvensjoner og erklæringer respekteres

4 Kyst- og fjordområder

SfP vil arbeide for å øke bosettingen i våre kyst- og fjordsamfunn. Fiskeripolitikken de siste tiårene har ført til at bosettingen i våre kyst- og fjordsamfunn er redusert. SfP vil arbeide for økte kvoter til kyst- og fjordflåten med tilhørende leveringsforpliktelser. Landanleggene i dag får ikke levert tilstrekkelig råstoff fra trålerflåten fordi leveringsforpliktelsene ikke overholdes. SfP vil jobbe for at:

- kystfiskeutvalgets forslag NOU 2008:5 iverksettes og inkorporeres i gjeldende norsk fiskeripolitikk
- større fiskekvoter overføres fra trålere til fjord- og kystflåten for å sikre bosetting i våre kyst- og fjordstrøk
- fiskerianlegg langs kysten sikres råstoff og gode driftsforhold
- det opprettes en egen samisk/urfolk fiskerisone

For å hindre at ubearbeidet fiskeråstoff sendes ut av landet vil SfP arbeide for å innføre følgende regler i fiskeripolitikken:

- det etableres miljøavgift for utførsel av frossen ubearbeidet fisk, slik at det vil være dårlig økonomi i eksport av råvarer.
- trål og stor-kyst redere mister 20 % av sin kvote det påfølgende drifts-/kvoteår om disse har eksportert ubearbeidede råvarer.
- kvoter som blir tatt fra trål- og stor-kyst rederier som følge av råvareeksport, overføres fjord- og kystflåten

5 Natur- og ressursforvaltning

Natur- og miljøvern er en prioritert oppgave for SfP. SfP vil arbeide for at:

- internasjonale konvensjoner og direktiver respekterer urfolks rett til selvbestemmelse
- økonomisk, sosial og kulturell utvikling respekteres og styrkes
- multinasjonale selskaper ikke får tillatelse til mineralutvinning uten Sametingets samtykke

- nasjonale og internasjonale direktiver skal ikke være til hinder for samisk næringsliv
- utbygging av vindturbiner på land og vann stoppes, og at tidligere gitte konsesjoner inndras
- utbygger pålegges skadeserstatning for forvoldt skade på natur og næringsliv
- utbygger utbedrer skader påført naturen i forbindelse med anleggsdrift

6 Handlingsplan for bysamer

Flere samer velger å bosette seg i byer og tettsteder, slik at det i dag finnes flere generasjoner samer som er født og oppvokst i byene. Det er derfor viktig å arbeide for trygge, livskraftige samiske samfunn i byer og tettsteder. SfP vil arbeide for at:

- Sametinget utarbeider en egen handlingsplan for byer
- kommuner og fylkeskommuner styrker sin kompetanse i samisk språk og kultur og historie
- det etableres flere samiske kultur- og språksentre, der Bergen prioriteres i denne perioden
- nye samiske barnehager etableres, og eksisterende samiske barnehager styrkes
- samiske barn og unges oppvekstvilkår trygges og styrkes
- samiske eldre som bor i byer sikres god livskvalitet

7 Næringspolitikk.

SfP grunnsyn i næringsutvikling bygger på et bærekraftig prinsipp som innebærer at høsting kun skjer ut av det overskudd som naturen selv klarer å produsere. Våre næringer og levemåter har gjennom tidene etablert og sikret materielt grunnlag for det samiske samfunn på en bærekraftig måte. Samiske tradisjonelle næringer er viktige for det samiske samfunnet og må derfor sikres og styrkes. Urfolksperspektivet og tradisjonell kunnskap skal avspeiles i all næringspolitikk. SfP vil arbeide for at:

- utbyggere bør kreves å tilrettelegge for eksisterende næringer for å få tillatelse til endret bruk av arealer
- hensynet til miljø må gjelde foran hensynet til kommersielle interesser
- økonomiske støtteordninger må gjelde på likt grunnlag for alle samer
- det etableres et eget internasjonalt samisk reiselivsorgan som skal være ansvarlig for markedsføring og salg av samisk relaterte reiselivsprodukter
- det sikres gode betingelser for duodji som næringsvei

- innlands- og elvefiske må sikres i henhold til historie og tradisjon.
- lokalbefolkningen skal forvalte naturressursene
- reindrift som en sentral samisk næring og en viktig kulturbærer, må gis reelle muligheter for å styrkes og utvikles
- det opprettes en egen tilskuddsordning for utvikling av jordbruket i de samiske områdene
- unge må motiveres til å søke seg inn i de samiske primærnæringene
- en næringsavtale for utmarksnæringer utredes og iverksettes
- det må legges til rette for en økonomisk utvikling slik at reindriften kan være en ressurs for andre næringsdrivende, eksempelvis duodji.

8 Samiske språk

Språk utvikles ved daglig bruk, og all aktivitet i samisk språk må rettes mot sikring av flere språkbrukere. Tradisjoner og verdier bevares og overføres gjennom språket. Det må iverksettes tiltak som sikrer at Samelovens språkregler etterfølges og at eventuelle brudd det påtales. SfP vil arbeide for at:

- samisk språk skal styrkes og synliggjøres
- samisk språk åpner dører og skaper tilhørighet. Samer skal gis muligheter til å kunne bruke samisk språk i hele sitt livsløp
- opplæring skal tilrettelegges slik at alle som vil lære samisk språk vil få muligheter til det
- bruk av språket må normaliseres, slik at det kan brukes daglig i alle livets sammenhenger
- kompetanse i samisk språk bør gi fordeler, og kravet om muntlig språkkompetanse bør være et viktig kriterium i tiltredelse av stillinger, spesielt i offentlige sektorer
- samisk muntlig språkbruk bør gjøres tilgjengelig for alle, ved at det arrangeres språkarenaer og språkbad
- det opprettes ulike tiltak for å øke antallet samisktalende, blant annet ved at språkopplæringen bygges opp etter metoder anbefalt i nyere forskning

9 Duodji

Gjennom duodji overføres tradisjoner som har eksistert over svært lang tid. Erfaring og kompetanse blir overført fra generasjon til generasjon. Slik videreføres verdifull kompetanse, ervervet fra urgammel tid. For mange samiske samfunn er duodji selve bærebjelken i kulturen. Duodji er identitet, kulturbærer, den er tradisjonsbærer, den skaper tilhørighet og den skaper selvtilit blant utøvere og samfunn. SfP vil arbeide for at:

- allmenheten gis riktig informasjon om duodji
- det skapes møteplasser for kunnskapsheving og fagutvikling
- samisk identitet og språk styrkes gjennom duodji aktiviteter
- det gjennom utstillinger på ulike arenaer skapes større kunnskap og status for duodji
- duodji får status internasjonalt som del av den immaterielle samiske kulturarven

10 Eldre

De eldre har i historisk sammenheng blitt omgitt med stor respekt og bør derfor ha en sentral plass i de samiske samfunn. SfP vil arbeide for at:

- samiske helsetreff for eldre styrkes og utvikles
- samisktalende personell finnes på sykehjem slik at beboerne kan kjenne tryggheten ved å bruke eget språk
- det skapes møteplasser der kontakten mellom eldre og yngre ivaretas
- det etableres et samisk eldreombud
- at samiske eldre på sykehjem skal ha tilgang til lokal sesongbasert mat som sikrer en både bærekraftig og en god eldreomsorg

10 Barn og ungdom – samisk fra barnehage til høyskole/universitet

Det må settes fokus på styrking av den samiske identiteten til barn og ungdom. Samiske barn og ungdom er en del av et folk med felles historie og kulturell arv. SfP vil arbeide for at alle samiske barn må sikres et opplæringsløp fra barnehage til høyskole og universitetsnivå. Opplæringen må være på samisk og på samiske premisser, slik at ungdom motiveres til å utforme sin fremtid basert på samiske verdier. Ungdom må oppfordres til å velge samisk som undervisningsspråk i skolen.

Språktilbudet må tilpasses hvert enkelt barn og ungdom. For at dette skal lykkes, må det være en god dialog mellom hjemmet og utdanningsinstitusjonene. SfP vil arbeide for at:

- barn og ungdom skal få undervisning i- og på samisk språk
- samisk kultur og tradisjon skal ha en obligatorisk plass i alle barnehager og i all opplæring.
- samiske barn skal få tilbud om barnehage/førskole med samisk språk og kulturkompetanse.
- undervisning i samisk som fag foregår innenfor ordinær skoletid

- det utvikles læremidler til samisk i alle fag fra barnehage til videregående skole
- samisk innhold må styrkes innen alle fagområder, gjennom kompetanseheving av lærere.
- det rekrutteres samisktalende personell til barnehager og skoler
- det samiske ungdomsarbeidet over landegrensene styrkes
- det opprettes et samisk barneombud
- FN's barnekonvensjon skal følges i alle saker innen barnevernet
- det etableres tospråklige rådgiverstillinger i samiske barnehager

12 Samiske museer

Vi eier vår historie og retten til å formidle den. Samiske avdelinger på museer har vært redusert til etnografiske utstillinger, og gjenstander er utstilt uten hensyn til gjenstandenes opprinnelige eiere eller omgivelser. Gjennom opprettelsen av egne samiske museer skal samiske gjenstander tilbakeføres til samiske museer med tilstrekkelig magasinkapasitet. SfP vil arbeide for at:

- det avsettes midler til et grenseoverskridende prosjekt der samiske museer i fellesskap igangsetter kartlegging av internasjonale samiske samlinger med formål å initiere repatriering
- det settes forgang i arbeidet med å tilbakeføre gjenstander fra Bååstede-prosjektet til de respektive samiske museer
- det etableres et eget museologisk tidsskrift med urfolksperspektiv
- det tilrettelegges for at turister og andre får korrekt informasjon om samisk kultur og historie
- det avsettes tilstrekkelige midler for realisering av et samisk kunstmuseum

13 Hatefulle ytringer og holdninger

Mobbing, vold og rasisme er et samfunnsproblem som truer grunnleggende demokratiske verdier, som toleranse, respekt, likeverd og solidaritet.

SfP vil arbeide for at:

- det skal være lett tilgjengelig og tilrettelagt informasjon om rasisme, mobbing og hatytringer tilgjengelig på de samiske språkene. Denne informasjonen må inneholde informasjon om rettigheter og hvilke varslingsinstanser som eksisterer.
- likestillings- og diskrimineringsloven respekteres og etterleves
- kunnskap om samer, samisk kultur og samiske samfunn oppgraderes og styrkes

- det skapes et inkluderende samfunn med plass til alle mennesker uansett bakgrunn
- de grunnleggende verdier i et demokratisk samfunn styrkes, så som toleranse, likeverd, respekt, medmenneskelighet og solidaritet

14 Likestilling.

Det skal eksistere like muligheter for en verdig livskvalitet, uavhengig av kjønn og legning. Utviklingen av samfunnet skal gi rom for enkeltmenneskets rett til å leve et liv basert på egne valg. SáB/SfP vil arbeide for at:

- det skal eksistere like muligheter for en verdig livskvalitet, uavhengig av kjønn, legning og funksjonsgrad
- det overordnede politiske målet er likeverdig deltakelse i samfunnet
- fremtidens samfunn skal være inkluderende for hele befolkningen

15 LHBTQIA+ - Lesbisk, homofil, bifile, transpersoner, intersex, queer/skeiv, aseksualitet. SáB/SfP vil arbeide for at:

- samiske LHBTQIA+ personer skal ha selvråderett, frihet og mulighet til å leve sine liv slik de selv ønsker og der de ønsker uten frykt for vold og diskriminering.
- Sannhets- og forsoningskommisjonen skal i sitt arbeid inkorporere og utrede de utfordringer som er unike for skeive samer både historisk og i dag, samt påvise hvordan kolonialismen har påvirket samisk syn på kjønn, familie og seksualitet.
- skeives situasjon utredes og inkorporeres i arbeidet mot vold og overgrep i de samiske områder og samfunnet for øvrig
- kompetansen rundt kjønn og seksualitet skal heves i de samiske kommunene, særlig i institusjoner som skole, barnevern og helsesektor
- Informasjons- og læringsmateriale som tar for seg variasjoner innen kjønn, identitet og seksualitet må være tilgjengelig på de samiske språkene, både online og i papirversjon og må være tilgjengelig på relevante institusjoner og arenaer

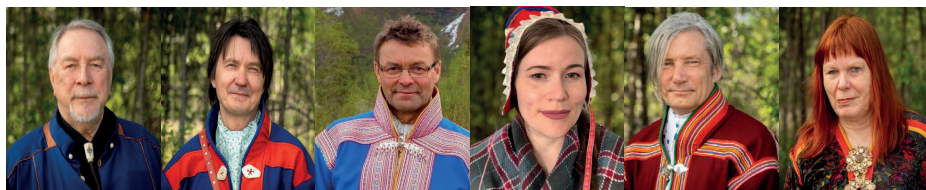

- støtten til prosjekter og organisasjoner som jobber med LHBTQIA+ spørsmål innen samiske samfunn må økes og bli faste ordninger
- i saker som omhandler LHBTQIA+ spørsmål må sametinget alltid konsultere forskere, organisasjoner eller andre med kompetanse og erfaring innen feltet

16 Helse og omsorg

Samer skal ha et helhetlig pleietilbud som har samisk språk- og kulturkompetanse. I dag styres mange virksomheter og helseforetak av økonomi, ikke medmenneskelighet og kompetanse. Dette går utover pasientenes behov og deres samiske tradisjoner om samhandling mellom mennesker. SáB/SfP vil arbeide for at:

- helsetjenestene opprettholdes og styrkes i samiske områder
- det gjøres tiltak som motiverer samiskspråklige unge til utdanning i helse- og sosialsektoren
- forebyggende arbeid og tilbud om krisehjelp til de med psykiske problemer styrkes
- forebygging av rusmiddelbruk styrkes slik at brukere og pårørende får nødvendig hjelp
- tilbud og pleie styrkes for alle som er blitt utsatt for overgrep
- det etableres samisk helse-/sanseparker i samiske områder
- det opprettes av et eget samisk pasientombud
- at pleie- og omsorgstjenesten skal inkludere samiske verdier og menneskelige behov i sine tilbud
- samisk kompetanse og ressurs må lønnes høyere enn andre i tilsvarende stillinger uten samisk kompetanse

Stem Samefolkets Parti